

הקשר הנפלא בין שבת זכור לנס פורים הלקח הנשגב שצריך ללמוד מהתך הוא דניאל להוציא ולגלות את השם הטמון בתוך הטבע

מצרים לנס פורים, כי הניסים של יציאת מצרים היו למעלה מדרך הטבע, שהרי סדרי בראשית והנהגת הטבע נשתנו, החל מעשר המכות שהביא הקב"ה על המצרים, המים נהפכו לדם, הבתים נתמלאו בצפרדעים ובכנים, האור נהפך לחושך, וכל בכורי מצרים מתו בחצות הלילה, וכל בנס הגדול של קריעת ים סוף שהפך הקב"ה לישראל את הים ליבשה, ואחר כך הפך על המצרים את היבשה לים.

אך לעומת זה הנס של פורים היה מלובש בתוך הנהגת הטבע, כי המלך אחשוורוש נשתכר בינו והרג את ושתי וכתוצאה מכך מלכה אסתר במקומה, המן מזרע עמלק בגודל שנאתו לישראל גזר להשמיד את כל היהודים, ואחר כך בגלל אהבתו של אחשוורוש לאסתר המלכה נתבטלה הגזירה, ותלו את המן על העץ אשר הכין למרדכי, נמצא שלא נתבטלו ולא נשתנו גדרי הטבע של הבריאה, אלא שעם כל זאת ניכר לעין כל כי יד ה' עשתה כל אלה, על ידי שגלגל וסיבב את הנהגת הטבע להצלת ישראל.

בדרך זו הוא ממשיך לבאר, כי בכל מקום שנזכר שמו של הקב"ה בפירושו, הרי זה משום שהדברים ברורים שם שנתגלה הקב"ה בגילוי גדול למעלה מדרך הטבע, כמו בכל התורה שנזכר שמו של הקב"ה שדיבר בגלוי למשה רבינו כאשר ידבר איש אל רעהו, וכן בכל הניסים שנעשו למעלה מדרך הטבע נזכר שמו של הקב"ה בפירושו ולא ברמז, מאחר שנתגלה בהנהגתו לעין כל.

אבל בפורים שהנס היה מוסתר ומלובש בתוך הנהגת הטבע, כי לא השתנו סדרי בראשית והנהגת הטבע, אלא שעם כל זה כאשר אנו מתבוננים בכל השתלשלות האירועים ומצרפים פרט לפרט ואירוע לאירוע, מתגלה לנו שלא היה

(פרי עץ חיים שער הפורים פ"ו) שצריך לכוון בשעת קריאת המגלה בפסוק (שם ה-ד): "יבוא המלך והמן היום", ראשי תיבות שם הוי"ה, וכן צריך לכוון בפסוק (שם ז-ז): "כי כלת'ה אלי'ו הרע'ה", סופי תיבות שם הוי"ה, ועוד כהנה וכהנה שמות הקדושים הרמוזים במגילה, אולם הפליאה עדיין במקומה עומדת, מדוע לא הזכיר מרדכי במגילה זו שנקבעה לדורות עולם את שמו של הקב"ה בפירוש אפילו פעם אחת, כי אם בדרך רמז בראשי תיבות ובסופי תיבות.

עוד ראוי להתבונן במה שבחרה אסתר המלכה בהתך הוא דניאל להיות השליח בינה לבין מרדכי, כמו שכתוב (שם ד-ה): "ותקרא אסתר להתך מסריסי המלך אשר העמיד לפניה ותצוהו על מרדכי לדעת מה זה ועל מה זה". ומרדכי שלח את התך אל אסתר לצוות עליה לבוא לפני המלך להתחנן ולבקש על עמה, ודרשו חכמינו ז"ל בגמרא (מגילה טו): "התך זה דניאל, ולמה נקרא שמו התך... שכל דברי מלכות נחתכין על פיו".

וצריך ביאור שהרי שמו של דניאל ידוע ומפורסם בספרי הנביאים כמי שהיה מקורב אצל המלך נבוכדנצר, עד כדי כך שאחד מכ"ד ספרי הקודש נקרא על שמו "דניאל", אם כן למה במגילת אסתר שכתב מרדכי לדורות עולם, בחר לשנות את שמו של דניאל לכנותו בשם "התך", רק משום שכל דברי המלכות נחתכים על פיו.

ביאור ה"קדושת לוי" על שמו של הקב"ה המוסתר בתוך הטבע

פתח דברינו יאיר בדברי ה"קדושת לוי" (קדושה ראשונה לפורים), שהאיר את עיני ישראל בדבריו הקדושים לבאר הטעם שלא נזכר שמו של הקב"ה בכל המגילה, על פי מה שכתבו הקדמונים שיש הבדל גדול בין הניסים של יציאת

שבת קודש הבאה עלינו לטובה נקראת "שבת זכור", על שם מה ששנינו במשנה (מגילה כט.) כי חכמינו ז"ל תיקנו לקרוא בשבת שלפני פורים (דברים כה-ז): "זכור את אשר עשה לך עמלק בדרך בצאתכם ממצרים". כדי לקיים בכך מצות עשה זו של זכירת עמלק. ופירש רש"י הטעם שתיקנו לקרותה בשבת: "שתיקרא פרשת זכור בשבת הסמוכה לפורים, לסמוך מחיית עמלק למחיית המן". פירוש, כי היות שהמן בן המדת האגני היה מזרעו של עמלק, נמצא כי מפלתו היא בבחינת מחיית עמלק.

הנה כי כן דבר בעתו מה טוב, למצוא את החוט המקשר בין שתי הקריאות, הקריאה בתורה בפרשת: "זכור את אשר עשה לך עמלק", כדי לקיים מצות עשה של זכירת עמלק, והקריאה במגילת אסתר שתיקנו חכמינו ז"ל כדי לפרסם את הנס של פורים, במפלתם הגדולה של המן ושאר חבריו שונאי ישראל מזרע עמלק.

מדוע לא נזכר בפירוש שמו של הקב"ה בכל המגילה

נקדים לבאר שני ענינים במגילת אסתר הצריכים ביאור, וזה יצא ראשון מה שנתייגעו המפרשים וינועו אמות הסיפים, ליישב הפליאה העצומה על מרדכי הצדיק שכתב את המגילה, כמו שכתוב (אסתר ט-ב): "ויכתוב מרדכי את הדברים האלה וישלח ספרים אל כל היהודים אשר בכל מדינות המלך אחשוורוש הקרובים והרחוקים". ופירש רש"י: "ויכתוב מרדכי - היא המגילה הזאת כמו שהיא". הנה כי כן מה ראה על ככה שלא הזכיר בכל המגילה בפירוש את שמו של הקב"ה אפילו פעם אחת.

הן אמת שבדרך רמז נזכר במגילה שמו של הקב"ה פעמים רבות, כמו שגילה רבינו האריז"ל

קדושת לוי: בכל המגילה לא נזכר שמו של הקב"ה בפירוש כי הנס שבא מהשם היה מוסתר בתוך הטבע

במגילה רמוזים שמות בראשי תיבות ובסופי תיבות לרמז שהנס מתגלה על ידי צירופי אירועים בתוך הטבע

מדרש: נבוכדנצר מלך בבל הכניס בפיו של הצלם את הציץ של הכהן הגדול שהיה כתוב עליו השם המפורש

היה מנגנים לפני הצלם בכל מיני כלי זמר ובכח השם הקדוש שהיה טמון בפיו אמר: "אנכי ה' אלקיך"

כאן שום דבר במקרה, אלא יש מנהיג לבירה שתכנן הכל להפליא לפרטי פרטים, לכן לא נזכר במגילה שמו של הקב"ה בפירוש, כי אם בדרך רמז בראשי תיבות או בסופי תיבות של צירופי מילים, כדי לרמז שאם ברצוננו לראות את שמו של הקב"ה, שהוא השגחתו והנהגתו בתוך הנהגת הטבע, עלינו לצרף תיבה לתיבה שהוא סיפור המעשה של המגילה המצורף מכמה אירועים, ואז נראה כי שמו של הקב"ה שרומז על השגחתו הנפלאה מתגלה מתוך הנהגת הטבע במלוא הודו והדרו.

"אני ראשון" בראשי תיבות ו"אני אחרון" בסופי תיבות

על פי האמור מפרש ה"קדושת לוי" כמין חומר מאמרו של הקב"ה (ישעיה מד-1): "כה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות אני ראשון ואני אחרון ומבלעדי אין אלקים". בנבואה זו רמז הקב"ה על הנס של פורים בתוך הטבע, שהוא עתיד לעשות ישראל ויקבע לדורות עולם במגילת אסתר, ועל כך אמר: "אני ראשון", אני רמוז בראשי תיבות "י'בוא ה'מלך ו'המן ה'יום", שהוא ראשון לשאר האותיות, "ואני אחרון", אני רמוז בסופי תיבות "כ'י כלת'ה אל'יו הרע'ה", שהוא אחרון לשאר האותיות.

מפרש הקב"ה הטעם שלא נזכר שמו בפירוש כי אם ברמז בראשי ובסופי תיבות, "ומבלעדי אין אלקים", כדי ללמדנו שאפילו כשאין הקב"ה מתגלה בניסים נגלים למעלה מדרך הטבע כמו שהיה במצרים, אלא עולם כמנהגו בדרך הטבע, עם כל זאת מבלעדי אין אלקים, כי אני מנהיג ומגלגל את כל גלגלי הטבע בהשגחה פרטית, כמו שנתגלה לעין כל בנס פורים.

יומתק לצרף מה שהביא ה"קדושת לוי" עצמו (שם) בשם רבו המגיד הקדוש ממעזריטש זי"ע, הטעם שחכמינו ז"ל קראו למגילה "מגילת אסתר", כי "מגילת" הוא לשון גילוי ואילו "אסתר" הוא לשון הסתר, ללמדנו שעל ידי קריאת המגילה שמסופר בה הנס של פורים שהיה מלוכש בהנהגת הטבע, אנו מגלים את אור ה' המוסתר ומלוכש בתוך הטבע.

ה"קדושת לוי" מוסיף לפרש בזה הטעם שתקנו חכמינו ז"ל בחנוכה ופורים לברך ברכת: "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", ולא תיקנו לברך ברכה זו בפסח על הניסים של יציאת מצרים, כי היות שהניסים של חנוכה ופורים

היו מלוכשים בדרך הטבע, כי גם נס הניצחון של החשמונאים על היוונים: "גיבורים ביד חלשים ורבים ביד מעטים", היה מלוכש בתכסיסי מלחמה שהם בכלל הנהגת הטבע, לכן תיקנו לברך בהם: "שעשה ניסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה", כלומר הניסים היו מלוכשים בתוך לבוש הטבע של עולם הזמן, מה שאין כן ניסי יציאת מצרים היו למעלה מדרך הטבע ולמעלה מן הזמן.

"ויבוא עמלק" בעון הרהורי כפירה: "היש ה' בקרבנו אם אין"

כעבדא קמיה מאריה רחש לבי דבר טוב, לבאר הטעם שבחר הקב"ה לעשות את הנס של פורים מלוכש בדרך הטבע ולא למעלה מדרך הטבע כמו שהיה בפסח, על פי מה שלמדנו כי מלחמת עמלק היתה עונש לישראל שחטאו בהרהורי כפירה, כמו שכתוב בפרשת בשלח (שמות יז-1):

"ויקרא שם המקום מסה ומריבה על ריב בני ישראל ועל נסותם את ה' לאמר היש ה' בקרבנו אם אין. ויבוא עמלק וילחם עם ישראל ברפידים". ופירש רש"י: "ויבוא עמלק, סמך פרשה זו למקרא זה לומר, תמיד אני ביניכם ומזומן לכל צרכיכם, ואתם אומרים היש ה' בקרבנו אם אין, חייכם שהכלב בא ונושך אתכם ואתם צועקים לי ותדעו היכן אני".

מתמה על כך הגאון הגדול הנצי"ב זצ"ל בפירושו "העמק דבר" (שם), הלא מדובר כאן בדור דעה דור המדבר, שיצאו ממצרים וראו בעיניהם ניסים ונפלאות שלא כדרך הטבע, עשר מכות שהביא הקב"ה על המצרים, הנס הגדול של קריעת ים סוף, הנה כי כן איך יעלה על הדעת שכל זה נשכח מהם כאילו לא היה, עד שהעזו לחקור: "היש ה' בקרבנו אם אין".

ומבאר הנצי"ב הענין בזה, כי בני ישראל אמנם ראו בעיניהם שהקב"ה עשה עמם ניסים למעלה מדרך הטבע, אולם השכילו להבין

שהנהגה זו למעלה מן הטבע היא רק בזכות משה רבינו, ואחרי פטירתו תחזור הנהגת הטבע למקומה, ועל הנהגת הטבע נפלו ברשת המינות לחקור: "היש ה' בקרבנו" דייקא בלי משה, האם הקב"ה מנהיג בעצמו את הנהגת הטבע, או שמשאיר את הנהגה לכוכבים ולמזלות ואינו מתערב במה שנעשה בטבע.

בדרך זו הוא מוסיף לבאר מה שכתוב במלחמת עמלק (שם ט): "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק, מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידי". ודקדקו המפרשים מדוע צוה משה ליהושע לבחור אנשים כדי להילחם בעמלק בדרך הטבע, ואילו בנס של קריעת ים סוף כשרדפו פרעה והמצרים אחרי ישראל, אמר לישראל שלא לעשות שום פעולה בדרך הטבע, כמו שכתוב (שם יד-1): "ויאמר משה אל העם אל תיראו התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום, כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תוסיפו לראותם עוד עד עולם, ה' ילחם לכם ואתם תחישון".

אך הביאור בזה כמו שמבאר הנצי"ב: "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק - רצה משה רבינו להראות לישראל, כח השגחת ה' עליהם גם בלי נס נגלה, על כן סידר מלחמה זו בדרך הטבע, ובאשר לא נוצר משה רבינו לכך [להנהגת הטבע], על כן צוה את יהושע, בחר לנו אנשים - גיבורים, כדרך מלחמה בדרך הטבע".

נפלא לצרף מה שכתב הגה"ק רבי שלמה קלוגר זצ"ל ב"חכמת התורה" (פרשת בשלח דף עג.), לפרש מה שאמר משה ליהושע: "מחר אנכי נצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידי", וצריך ביאור מה שכינה משה כאן את המטה בתואר "מטה האלקים". וביאר על פי מה שכתבו הקדמונים

ונראה לפרש מה שדקדק התנא הקדוש רבי שמעון בר יוחאי לומר: "הם לא עשו אלא לפנים", ולא אמר "הם לא עשו אלא מיראה", שנתכוון בזה לענין פלא שמובא במדרש (שיר השירים רבה ז-ט), ונביא את דברי המדרש מתורגם בלשון קודש:

"כמה היה נבוכדנצר מפתהו לדניאל ואומר לו, אין אתה משתחוה לצלם שיש בו ממש, בא וראה מהו יכול לעשות ומעצמך תשתחוה לו. מה עשה אותו רשע, נטל ציצו של כהן גדול [שהיה כתוב עליו שם המפורש] ונתנו לתוך פיו של הצלם, וכינס כל מיני זמרים שהיו משבחים לפניו, והיה אומר הצלם אנכי ה' אלקיך [מחמת השם הקדוש שהיה בפיו].

כיון שראה דניאל כן, אמר לנבוכדנצר, אין אתה נותן לי רשות לעלות ולנשק את הצלם שלך על פיו, אמר לו נבוכדנצר, ולמה על פיו, השיב לו דניאל משום שהוא מדבר כל כך יפה, מיד נתן לו רשות לנשקו. ויעל דניאל בסולם אל פיו של הצלם, והשביע את הציץ שבפיו ויאמר לו, בשר ודם אני ושלוcho של הקב"ה אני, אנא הזהר שלא יתחלל בך שם שמיים וגוזר אני עליך שתבוא אחרי, בא לנשקו והוציא בלעו מתוך פיו.

כאשר ירד נתכנסו שוב כל מיני זמרים, והיו משבחים לפני הצלם ולא היה עושה כלום, באותה שעה הפיל הרוח את הצלם, כיון שראו אומות העולם ניסים וגבורות שעשה הקב"ה עם חנניה וחבריו, לקחו את גילוליהם ושברו אותם, ועשו מהם פעמונים לתלות על כלביהם ועל חמוריהם, והיו מקשקשים ואומרים ראו למה היינו משתחווים, לקיים מה שנאמר (ישעיה מו-א) כָּרַע בָּל, קִרְס נְבוּ, הִיוּ עֲצִיבֵיהֶם לַחֲיָה וְלַבְּהֵמָה."

ענין זה מובא ב"לקוטי תורה" לרבינו האריז"ל (פרשת נח) בתוספת ביאור, שהצלם היה כל כך גבוה שלא היה יכול לעמוד רק בכח השם המפורש שהיה טמון בפיו, הנה לשון קדשו:

"נבוכדנצר עשה הצלם בכח שמות הקדושים, לקח הציץ של כהן גדול שהיה חקוק בה שם המפורש ונתן אותו בפי הצלם, והיה אומר אנכי ה' אלקיך, והיה אומר אמת כי שם המפורש שבו היה מדבר, והם היו טועים וחושבים שהצלם היה מדבר זה. ומה עשה דניאל, עלה על ראשו בסולמות שהביאו לו, שהיה אומר שרוצה לנשקו.

וכשנשקו הוציאו מפיו, ומיד שהוציאו מפיו מיד נפל כי לא היה יכול לעמוד, כי היה ארכו ס'

דניאל ביקש רשות לנשק את הצלם על פיו והשביע את הציץ שיצא מפיו של הצלם ונכנס בתוך פיו התך הוא דניאל: "שכל דברי המלכות", הדיבורים של הציץ: "אנכי ה' אלקיך", "נחתכין על פיו של דניאל"

ישראל שהשתחוה לצלם של נבוכדנצר לא השתחוה אלא לשם המפורש של הציץ שהיה טמון בפיו

בקריאת המגילה צריך לכוון לגלות השמות הקדושים הטמונים בתוך המגילה שהם רמז על אור ה' שבתוך הטבע

זה קיבל שרו של עמלק למעלה את הכח לשלוח את העם של עמלק למטה להילחם עם ישראל.

לכן התחכם משה: "ויאמר משה אל יהושע בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק", למטה בדרך הטבע, כדי להוכיח לישראל שהקב"ה מנהיג את הטבע, "מחר אנכי ניצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידי", כדי להילחם עם שרו של עמלק למעלה, שלא יצליח להכניס בישראל הרהורי הכפירה שאין הקב"ה מנהיג את הטבע.

ועל כך אומר הכתוב: "והיה כאשר ירים משה ידו, ומפרש במשנה (ר"ה כט.) שהרים את ידו לעורר את ישראל שיסתכלו כלפי מעלה וישעבדו את לבם לאביהם שבשמיים, "וגבר ישראל", כי בכך תיקנו מה שפגמו לחקור "היש ה' בקרבנו", שהרי ראו בחוש שאם הם מסתכלים כלפי מעלה, מסייע להם הקב"ה לנצח בתוך הנהגת הטבע.

נבוכדנצר הכניס בפי הצלם את השם המפורש של הציץ

בדרך זו במסילה נעלה לבאר מה שבחרה אסתר לשלוח את התך הוא דניאל אל מרדכי, על פי מה ששינינו בגמרא (מגילה יב.):

"שאלו תלמידיו את רשב"י, מפני מה נתחייבו שונאיהן של ישראל [בלשון נקיה שלא להזכיר על ישראל] שבאותו הדור כליה, אמר להם אמרו אתם, אמרו לו מפני שנהנו מסעודתו של אותו רשע, אמר להם אם כן שבשושן יהרגו, שבכל העולם כולו [שלא נהנו מסעודתו] אל יהרגו. אמרו לו [תלמידיו לרשב"י] אמור אתה [מפני מה נגזרה עליהם כליה], אמר להם מפני שהשתחוה לצלם [בימי נבוכדנצר], אמרו לו וכי משוא פנים יש בדבר [רש"י: איך זכו בנס], אמר להם, הם לא עשו אלא לפנים [רש"י: מיראה], אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים."

והובא ב"פרדס רמונים" להרמ"ק (שער יז פרק ד), כי הנהגת הנס למעלה מדרך הטבע שורשה מן השם הוי"ה המהוה כל הוויות, ואילו הנהגת הטבע שורשה משם אלהי"ם בגימטריא הטב"ע.

הנה כי כן מאחר שמשה בחר לנהל את המלחמה כנגד עמלק בדרך הטבע, שהרי מטעם זה אמר אל יהושע: "בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק", בדרך הטבע, לכן הבטיח משה לסייע לו, "מחר אנכי ניצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידי", אני אשתמש עם המטה כדי לעורר את הנס הטמון בתוך הטב"ע בגימטריא אלהי"ם.

קליפת עמלק שלא לראות את ההשגחה שבתוך הטבע

ונראה לבאר הטעם שנענשו ישראל על הרהורי הכפירה: "היש ה' בקרבנו אם אין", שדוקא עמלק בא להילחם בהם, על פי מה שכתבו ה"מגלה עמוקות" על ואתחנן (אופן מב) והאלשיך הקדוש פרשת בשלח (שמות יז-ח) לפרש מה שאמר משה ליהושע: "בחר לנו אנשים וצא הילחם בעמלק, מחר אנכי ניצב על ראש הגבעה ומטה האלקים בידי", כי שרו של עמלק למעלה הוא השטן שהוא היצר הרע, לכן אמר משה ליהושע לבחור לו אנשים גיבורים כדי להילחם עם העם של עמלק למטה, ואילו הוא עצמו עלה ראש הגבעה, כדי להילחם עם שרו של עמלק למעלה.

מעתה יש לומר כי שרו של עמלק למעלה שהוא היצר הרע, הוא זה שמכניס בישראל מחשבת פיגול שאין הקב"ה מנהיג את הנהגת הטבע, ביודעו כי על ידי זה יעלה בידו להפילם ברשתו שיעשו ככל העולה על רוחם לרדוף אחרי תאוות העולם הזה, והוא אמנם היה זה שהכניס בישראל הרהורי כפירה לחקור "היש ה' בקרבנו", האם הקב"ה מנהיג גם את הנהגת הטבע, ועל ידי

אמה ורחבו ו' אמה, אלא בכח שם המפורש. ועל זה אמר (ירמיה נא-מד) ופקדתי על בל בבבל, כי בל היה עבודה זרה של נבוכדנצר, ועל זה אמר (שם) והוצאתי את בלעז מפיו, שהוא שם המפורש שהיה תוך פיו."

הקשר בין קליפת בבל לקליפת עמלק

חשבתי דרכי לבאר הענין שהכניס נבוכדנצר מלך בבל את השם המפורש בפיו של הצלם, על פי מה שביאר הגר"א מווילנא זי"ע ב"אדרת אליהו" פרשת בלק (במדבר כב-יא), הטעם שבחר בלק להתחבר עם בלעם, כי בל"ק בלע"ם הם אותיות בבל עמלק, וחשב לעורר בכך ב' כוחות של קליפות בבל ועמלק להילחם כנגד ישראל.

והנה מצינו מקור לדבר זה בזוהר הקדוש (פרשת בראשית כה): "בלעם ובלק מסטרא דעמלק הוו, טול ע"ם מן בלע"ם, ל"ק מן בל"ק אשתאר בל"ל". פירוש, בלעם ובלק מקליפת עמלק היו, ונרמז בשמותם. הא כיצד, קח אותיות ע"ם מן בלע"ם, ואותיות ל"ק מן בל"ק, הרי אותיות עמלק. נשאר אותיות בבל, לרמז שהיו גם מקליפת בבל שמרדו בה' בדור הפלגה.

לפי האמור נראה כי כמו שהקליפה הקשה של עמלק הסתירה מישראל את הנהגת ה' שבתוך הטבע, עד כדי כך שגרמה לישראל לחקור: "היש ה' בקרבנו אם אין", האם הקב"ה מנהיג את הנהגת הטבע, כך נבוכדנצר מלך בבל שהוא קליפת בבל, פעל בכל כוחו להטמין את הנהגת השם הוי"ה בתוך הטבע, לכן התחכם להטמין את השם המפורש בפיו של הצלם, כדי לכסות בכח הטומאה הגדולה של הצלם, על הנהגת השם הוי"ה המלוּבש בתוך הנהגת הטבע.

נפלא להבין בזה מה שסיבב הקב"ה שיבוא המן הרשע מזרע עמלק לגזור כליה על ישראל, כדי להעניש אותם על מה שהשתחוּו לצלם בימי נבוכדנצר, כי מאחר ששתי הקליפות הללו עמלק ובבל קשורות זו בזו בבחינת בל"ק בלע"ם אותיות

עמלק בב"ל, לכן בא המן מזרע עמלק שהכניס בישראל הרהורי כפירה לחקור "היש ה' בקרבנו", להעניש את ישראל שהשתחוּו לצלם לקליפת בבל בימי נבוכדנצר, שגם הוא התכוון לכסות על השם הוי"ה הטמון בתוך הטבע.

ויש לבאר בזה הטעם שהמקובלים מכניס את כוחות הטומאה והסטרא אחרא בתואר "קליפות", כי כמו שהקליפה סובבת ומכסה על כל הפרי, וצריך להסיר את הקליפה כדי לגלות את הפרי הטמון בתוכה, כן הקליפות סובבות ומכסות על אור ה' הטמון בתוך הטבע בבחינת (תהלים יב-ט): "סביב רשעים יתהלכון", וצריך להסיר את הקליפות כדי לגלות את אור ה' שבתוך הטבע.

ישראל טעו שמותר להשתחוות לשם הקדוש שהיה טמון בפי הצלם

בדרך המלך נלך לבאר לפי זה במה טעו ישראל שהשתחוּו לצלמו של נבוכדנצר, כי כאשר ראו את הצלם שהוא עומד גבוה ששים אמה, הבינו כי אי אפשר שיעמוד רק בכח שם המפורש שבפיו שהיה חקוק על הציץ של הכהן גדול, והשם הזה הרי היה אומר באמת: "אנכי ה' אלקיך", לכן התירו לעצמם להשתחוות לכבוד השם המפורש שהיה טמון בפי הצלם, ולא התכוונו להשתחוות כלל לצלם עצמו, אלא שטעו בזה כי עם כל זה יש כאן איסור חמור של עבודה זרה למראית עין, כיון שנראה כאילו משתחוּוים לצלם עצמו.

הנה כי כן יתבאר היטב מה שדקדק רשב"י לומר: "הם לא עשו אלא לפנים, אף הקב"ה לא עשה עמהן אלא לפנים", כלומר כיון שבאמת השתחוּו לשם המפורש שהיה בפיו של הצלם, נמצא שלא עשו אלא לפנים, שהיה נדמה לרואים שהם משתחוּוים לצלם, לכן גם הקב"ה לא עשה אלא לפנים להענישם כלפי חוץ, על ידי הפחד הגדול שהיה להם מגזירת המן שביקש להשמיד

כל היהודים, אך למעשה גזירה זו לא היתה אלא לפנים כדי שיחזרו בתשובה, ואחר שחזרו בתשובה הצילם הקב"ה מגזירתו.

על פי האמור ירווח לנו להבין דברי חכמים וחידותם שאמרו: "התך זה דניאל, ולמה נקרא שמו התך, שכל דברי מלכות נחתכין על פיו". התכוונו לרמז בכך: "שכל דברי מלכות", הם הדיבורים של "אנכי ה' אלקיך", שהוציא השם הקדוש של הציץ שהיה טמון בפיו של הצלם, דברים אלו "נחתכין" מתוך הפה של הצלם, "על פיו", על ידי הפה של דניאל שהשביע את השם ונשקו והוציאו בפיו.

מעתה יאירו עינינו להבין הטעם שבחרה אסתר לשלוח את התך זה דניאל אל מרדכי, כי גם אסתר ידעה ברוח הקודש שהמן מזרע עמלק גזר גזירה על ישראל משום שהשתחוּו לצלם בימי נבוכדנצר, והנה אם היו משתחוּוים באמת ולא רק לפנים הרי לא היה להם תיקון. לכן נתחכמה אסתר לשלוח את התך זה דניאל, שהשביע את השם המפורש שהיה בפי הצלם, כי על ידי זה יוכל מרדכי הצדיק ללמד זכות על ישראל לפני הקב"ה, שלא השתחוּו לצלמו של נבוכדנצר אלא לפנים, דיינו לשם הקדוש שבפי הצלם.

ובכן זהו הלקח הנשגב שאנו חייבים ללמוד מהתך הוא דניאל, כי תפקידנו בקודש הוא להוציא ולגלות את השם הוי"ה הטמון בתוך הנהגת הטבע, כדי להתגבר בכך על קליפת עמלק המשתדל בכל כוחו להכשיל את ישראל בהרהורי כפירה: "היש ה' בקרבנו אם אין", אלא נאמין באמונה שלימה שהקב"ה מנהיג גם את הנהגת הטבע, וגילוי זה מתגלה בכל פורים כאשר אנו קוראים את המגילה ביראה ובאהבה, ומגלים את השמות הקדושים הרמוזים בראשי תיבות ובסופי תיבות, ובזכות זה נזכה לראות את הנהגת השם הוי"ה במלוא הודו והדרו, כדברי הנביא (ישעיה נב-ח): "כי עין בעין יראו בשושב ה' ציון", במהרה בימינו אמן.

תודתנו וברכתנו נתונות לאלו שנדבו את הוצאת הגליון לזיכוי אחינו בני ישראל

משפחת מהדב הי"ו לרפואה השלימה של האשה החשובה מרת לאה בת וירג'ני שתחי'

לקבלת המאמרים באימייל: mamarim@shvileipinchas.com